

چکیده مقالات

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

۲۶ آذر - ۲ دی ۹۸

به کوشش:

فهرست

۳	..... ساختار همایش
۵	..... آیین های نوروز و یلدا در میان زرتشتیان ایران، مریم پهلوان شریف
۶	..... یلدا و زیبایی شناسی امید، علیرضا حسن زاده
۸	..... مراسم نوروز و یلدا در استان قزوین، گیتی دشتکی
۹	..... آداب و رسوم یلدا در کرمانشاه و ایلام، مینو سلیمی
۱۰	..... آیین های نوروز و یلدا استان مازندران، مریم عباسی
۱۱	..... آیین نوروز و شب چله در استان همدان، پرویز فیضی
۱۲	..... معانی تاریخی و اساطیری آیین یلدا، سید احمد محیط طباطبایی
۱۳	..... مراسم نوروز و یلدا در استان کرمان، اعظم موسوی
۱۴	..... یلدا، جشن کهن ایرانیان، محمد میرشکرایی
۱۵	..... آیین ها و مراسم طولانی ترین شب سال در ایران و جهان، مریم نعمت طاوسی
۱۷	..... نقش مردم در پاسداشت میراث فرهنگی ناملوس، مریم نعمت طاوسی
۱۹	..... مراسم نوروز و یلدا در استان فارس، نازنین نوری نژاد
۲۰	..... روایت شناسی آیین شال اندازی در شب یلدا، الهه شایسته رخ
۲۱	..... رویکردی کارکردگرایانه به خوراکشناسی شب یلدا در گیلان، مریم سادات فیاضی
۲۲	..... یلدا و کالبدهای فضایی رصد خورشید، زهره عطایی آشتیانی
۳۰	..... جدول برنامه ها

ساختار همایش

شورای سیاستگذاری: دکتر حمید تنکابنی، دکتر فرهود جلالی، دکتر علیرضا حسن‌زاده، دکتر زهرا حیاتی، دکتر داریوش ذوالفقاری، دکتر رضا سجودی، دکتر علیرضا قلی‌نژاد پیربازاری، استاد سید احمد محیط طباطبایی، استاد محمد میرشکرایی، دکتر محمد نجاری

شورای علمی: دکتر علیرضا حسن‌زاده، دکتر بابک خلعتبری، دکتر داریوش ذوالفقاری، دکتر حمیدرضا رادفر، دکتر زهره زرشناس، ناصر زعفرانچی‌زاده مقدم، دکتر کامیار صداقت ثمرحسینی، دکتر اردشیر صالح‌پور، دکتر محمد عارف، مهندس زهره عطایی‌آشتیانی، مهندس حسن فقیه عبداللهی، دکتر مریم‌سادات فیاضی، دکتر فرید قاسملو، دکتر علیرضا قلی‌نژاد پیربازاری، دکتر افسون قنبری، دکتر سمیه کریمی، دکتر فرزانه گشتاسب، استاد سید احمد محیط طباطبایی، دکتر سیاوش مرشدی، دکتر ژیلا مشیری، دکتر مهرداد ملک‌زاده، دکتر آتوسا مومنی، دکتر آیت‌الله میرزایی، افشین نادری، دکتر محمد نجاری، دکتر مریم نعمت طاوسی.

شورای اجرایی: بهمن رحیمی، معصومه رخشا، مینو سلیمی، مریم پهلوان شریف، مریم عباسی، پرویز فیضی، آنیتا کمالی‌ها، ژیلا مشیری، افشین نادری، نازنین نوری نژاد

دبیران اجرایی:

پرویز فیضی، مریم عباسی، آنیتا کمالی‌ها

دبیران علمی:

استاد سید احمد محیط طباطبایی، دکتر علیرضا حسن‌زاده، دکتر محمد نجاری

چکیده مقالات

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

آیین‌های نوروز و یلدا در میان زرتشتیان ایران

مریم پهلوان شریف

دو جشن آیینی نوروز و یلدا، در فرهنگ و سنن هر ملتی ریشه تاریخی و فرهنگی دارد و جلوه‌ای از باورهای است که تا مقدسات دینی و مذهبی آن‌ها پیش رفته است و هویت فرهنگی و تاریخی آن جامعه را به نمایش می‌گذارد. ایرانیان به بزرگداشت نوروز و یلدا آداب و رسوم گوناگونی برگزار می‌کنند که در بافت این تنوع، ویژگی‌های مشترکی دیده می‌شود. یکی از اصلی‌ترین آموزه‌های دینی و معتقدات مذهبی در دین زرتشت، باور به این مسئله است که شادی تجلی اهورامزداست که در وجود آدمی انعکاس یافته و جزء ذات و سرشت وجود خداگونه او محسوب می‌شود بنابراین، سوگ و اندوه نکوهیده می‌باشد زیرا نشأت گرفته از اهریمن است. بنابراین اعتقاد دینی، زرتشتیان جشن‌های آیینی بسیاری را در طول سال برگزار می‌کنند.

به طور کلی همه جشن‌ها، آداب و آیین‌های مربوط به آن در دین زرتشت تاکنون با همه جزئیات خود باقی نمانده است، اما طرحی کلی از آن‌ها برجای است. در جامعه سنتی، این جشن‌ها با زندگی روزمره به شدت سرشته و با آن عجین بوده است. در تقسیم‌بندی جشن‌های زرتشتیان ایرانی، جشن نوروز و یلدا، به سبب قدمت برگزاری آن‌ها از جمله جشن‌های ملی و میهنی به شمار می‌آیند و آیین‌های این دو جشن برای زرتشتیان حلقه پیوند میان گذشته، حال و آینده است. در پشت این شور و فعالیت جمعی و رفتارهای آیینی زرتشتیان در برگزاری این دو جشن ملی، باورهای مقدسی نهفته است که محقق در این پژوهش به هریک پرداخته است.

این پژوهش به مطالعه آیین‌های نوروز و یلدا در مناطق حوزه فرهنگی زرتشتیان در استان یزد: شهر یزد، مناطق زرتشتی نشین مریم‌آباد، نرسی‌آباد، رحمت‌آباد، شهر اردکان: محله شریف آباد، شهر میبد: روستای مزرعه کلانتر، شهر تفت: روستاهای چم و مبارکه، زرتشتیان ساکن در شهرهای کرمان و تهران پرداخته است.

یلدا و زیبایی‌شناسی امید

علیرضا حسن‌زاده

استادیار پژوهشکده مردم‌شناسی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

آیین یلدا چون آیین‌های دیگری که در نقاط مختلف جهان برگزار می‌شود، یک آیین تقویمی است. به دیگر سخن این آیین از تغییر فصول تاثیر می‌گیرد. همچنان که می‌دانید، در ایران باستان فصول به دو فصل تابستان و زمستان تقسیم می‌شد و این آیین، برابر با انقلاب زمستانی و مطلع بهار است. آیین‌های بهاری در کشورهای غربی و حتی شرقی چون چین در زمستان یعنی پیش از اعتدال بهاری برگزار می‌شود. شب یلدا نیز همین مضمون را دارد، یعنی پایان درازترین شب سال، کوتاه تر شدن شب‌ها و بلندتر شدن روزها است. به همین دلیل آن را آیین تولد خورشید نیز نامیده‌اند و اسطوره‌شناسانی چون مهرداد بهار، یلدا، سده و نوروز را مراحل تولد، چهل روزگی و بلوغ خورشید می‌دانند. تنوع فرهنگی موجود در میان اقوام ایرانی که در آیین‌هایی چون یلدا به وحدت می‌رسد، نشان می‌دهد که ما برای هر یک از مقاطع مهم چرخش فصول، انقلاب‌ها و اعتدال‌های پاییزی (مهرگان)، زمستانی (یلدا)، بهاری (نوروز) و تابستانی (نوروز بل/شبنانی، نوروز صیادی/دریایی) یک آیین داشته‌ایم. اما در پاسخ به سوال شما که این آیین چه پیامی را در طی نسل‌ها انتقال داده است، باید گفت، در نظام معنایی و زیبایی‌شناسی آیین یلدا، چند معنای امید، شادمانی جمعی و خانواده برجسته است. البته این دال‌های عمده، در طیف وسیعی از صور نمادین و خرده‌آیین‌ها به مثابه صورت‌ها و دال‌های سیال ظاهر می‌شوند: سنت‌های قصه‌گویی، آیین‌های پیش‌بینی، سفره‌نمادین یلدا، میوه‌ها و خشکبار یلدایی، شعر حافظ و فردوسی. همچنان که در ریشه‌سریانی نام یلدا نهفته است، یلدا حکایت تولد است. اما تولد جسمانی تنها یک بار رخ می‌دهد، پس یلدا چون نوروز از بازتولد (rebirth) که باززایی اخلاقی، معنوی و مبتنی بر خودآگاهی است حکایت دارد. یلدا نیز چون نوروز در گونه‌ای دیگر از نمادپردازی آیینی، نو شدن انسان در برابر کهنگی و پذیریش و گشودگی در برابر امر نوین است و این در حالی است که نو شدن خود در سرشت خویش یک امر اخلاقی است. این نو شدن پیوندی عمیق با بایوکراسی یا زیست‌سالاری دارد که بنیاد مردم‌سالاری است و از این لحاظ شبیه نوروز است. به واقع یلدا امید جمعی را خلق می‌کند، امید به زایش، تولد، نو شدن، روشنایی، شادمانی و کامیابی جمعی. شاید یکی از میان‌نسلی‌ترین آیین‌های ایرانی را بتوان یلدا نامید، که در آن قصه‌گویی با قصه‌گویی حلقه‌ای از حاضران جشن از بزرگ تا کوچک رخ می‌داد. حلقه میان‌نسلی قصه‌گویی و افسانه‌سرایی

یلدایی متاسفانه نزول یافته است. از آیین‌های جذاب یلدا هم مثل چله زری دیگر خبری نیست. در حالی که خوان نوروزی یا همان سفره هفت سین بر جای خود به قوت مانده اما از خوان یلدا و عناصر کیلیدی آن، چون آجیل یلدایی، دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی، گل نرگس و غیره خبری نیست. اما یلدا همچنان آیینی قدرتمند و یکی از خانوادگی ترین آیین ها در ایران در کنار نوروز است و شاید یکی از چند صورت اصلی فرهنگ شادمانی در ایران. در زمان ما تناول انار و هندوانه و خواندن شعر حافظ چون گذشته نقشی عمده بازی می کنند اما شاهنامه خوانی اگر اشتباه نکنم در میان عشایر ایران به نظرم کم رنگ تر شده است. آیین یلدا چون آیین چهارشنبه سوری و سیزده بدر جز آیین های مردمی بوده است و این آیین ها هویت خود را تا تاریخ معاصر ادامه داده اند، اما یکی از نتایج فرایند نوسازی شبیه شدن آیین ها به هم بوده است بنابراین به نظرم یلدای باستانی که مد نظر شما است تا همین حدود پنجاه شصت سال پیش تداوم داشته و در کار ارزشمند استاد انجوی شیرازی می توانید صورت های متنوع آن را مطالعه کنید. به نظرم به سه شکل می توان به این سوال پاسخ داد که چرا این آیین در شب برگزار می شود؟، یکی از منظر عرفان ایرانی است که به نظرم متفاوت از دوگانه گرایی باستانی ایرانی است و آن این که شب و روز و روشنایی و تاریکی از هم جدا نیستند مثل رابطه بدن و روح. اما در نگاهی دیگر باید گفت با توجه به طول زمان برگزاری این آیین که از شب تا صبح تداوم دارد، مردم از شب تا صبح تولد خورشید را در انتظاری شادمان جشن می گیرند، چون خانواده ای که قرار است صبح زود شاهد چشم گشودن فرزند نازنینش باشد. اما نگاه سوم، که در شعر فارسی هم از آن در قالب شب هجران و صبح وصل یاد شده، این حکایت زمستان هنجاری و بهار احساسی است که من در کتاب وضع آیینی و وضع هنجاری (آمستردام نوامبر ۲۰۱۳) از آن سخن گفته ام. در دانش فرهنگی مردم ایران در قالب باورهای مربوط به پزشکی مردمی (ethno medicine) برای آن کارکردهایی در نظر گرفته اند اما فکر می کنم نمادپردازی قدرتمندی در مورد رنگ شناسی فولکلوریک وجود دارد، میوه های تر چون انار و هندوانه با رنگ قرمز و سبز خود و حتی میوه های زرین فامی چون پرتقال و نارنگی یادآور خورشید، بهار، برکت و زایش اند. در حوزه فرهنگی شمال از ازگیل هم استفاده می شود. دانه ها و خشکبار نیز دارای معانی نمادین و زیستی در این آیین هستند. همچنان که پیشتر نیز گفته و نوشته ام، شعر حافظ چند صدایی و پولی فونیک است و آیینی ای از وحدت ایرانیان و به این دلیل شعر او با یلدا و نوروز در هم تنیده است. البته پیشتر شاهنامه با توجه به روایت های غنی خود برای عشایر ایران نیز همین جایگاه را در نزد عشایر داشت.

مراسم نوروز و یلدا در استان قزوین

گیتی دشتکی

نوروز آئینی است پیوند خورده بادل و جان مردم این سرزمین . اهالی استان قزوین همچون سایر استان‌های ایران زمین از یک ماه مانده به آغاز فصل بهار آداب و رسوم خاص خود را در استقبال از نوروز و آغاز سال نو دارند مراسمی چون کوسه گلین، عروس گلی، خانه‌تکانی، پیر-بابو، کوله‌چهارشنبه، عرفه، دیدوبازدید، اولین عید درگذشتگان، سیزده‌بدر و پنجاه بدر و بسیاری آداب دیگر. شب یلدا درازترین شب‌هاست در تمام سال و در آن شب و یا نزدیک به آن شب، آفتاب به برج جدی تحویل می‌کند. در گذشته بعضی بر این باور بودند که آن شب به‌غایت شوم و نامبارک هست و فردای آن روز را روز زایش خورشید و تولد دوباره آن می‌دانستند پس بدین جهت آن شب را تا پاسی از شب گذشته و با آداب و رسوم خاص هر محل افراد خانواده به دورهم جمع شده و آن شب را می‌گذراندند. در استان قزوین به مراسمی که در این شب برپا می‌شود «شب چله» می‌گویند. نظر به شباهت‌های برگزاری این مراسم در نقاط مختلف، در این پژوهش از بیان شباهت‌ها پرهیز و به آنچه که این مراسم را در الموت از سایر مناطق مجزی می‌دارد، پرداخته می‌شود.

آداب و رسوم یلدا در کرمانشاه و ایلام

مینو سلیمی

ایرانیان هزاران سال است که یلدا را برای پاسداشت رفتن سرما و سختی و آغاز آفرینش جشن می‌گیرند. ایرانیان به پاسداشت یلدا آداب و رسوم گوناگونی انجام می‌دهند که البته در بافت این تنوع ویژگی‌های مشترکی دیده می‌شود. این نوشتار به مطالعه یلدا در مناطق مورد مطالعه استان کرمانشاه (قصرشیرین، سرپل ذهاب، کنگاور، پاوه، روانسر، جوانرود، روستاهای کرمانشاه، ماهیدشت، اسلام‌آبادغرب، دالاهو، سنقر، گهواره و صحنه) و استان ایلام (ملکشاهی، ایوان غرب، دره شهر، شیروان، چرداول، لومار، سراب کلان، مهران، دهلران و آبدانان) پرداخته است. شناخت آداب و رسوم یلدا در گوشه به گوشه ایران مهم و ضروری است چرا که این شناخت ما را به درک معناهای نهان این رفتار مهم اجتماعی و تاثیر آن در فرهنگ ایرانی می‌رساند.

آیین‌های نوروز و یلدا استان مازندران

مریم عباسی

آداب و رسوم هر سرزمینی، آئینه و انعکاسی از رویدادها، تلاش‌ها و اندیشه‌ها آن جامعه است. که شناسنامه آن مردم محسوب می‌شود و می‌تواند به عنوان سندی گویا جهت بررسی محتوا و ماهیت مردمان مناطق مختلف مورد استفاده قرار گیرد. با این وصف در ایران هم که طی چندین هزار سال زادگاه و یا گذرگاه اقوام و فرهنگ‌های مختلف بوده، به فراخور پیشینه ملی و آیینی خود جشن‌ها و اعیاد خاصی دارد که ریشه در گذشته فرهنگی، ملی، فکری آنها دارد. ایرانیان نیز اعیاد و جشن‌های فراوانی در تاریخ خود دارند. جشن نوروز و یلدا، آیینی ملی است که مشخصه‌های ارزشمندی از فرهنگ عامه را بر جای گذاشته است. هزاران سال است که این آیین‌های ملی در میان ایرانیان و در خانه‌های پر مهرشان برگزار می‌شود. بدین ترتیب، این دو آیین از بخش‌های فرهنگ پربار ایرانی است؛ که البته خود به عنوان یک رسم، می‌تواند مستقل از سایر بخش‌ها و عناصر فرهنگ ایرانی در زندگی مردم حضور داشته باشد. این رسم به عنوان یک واحد، خود تشکیل شده است از مجموعه‌ای از اجزای سازنده، که تحت یک مرکزیت و چارچوب با هم ترکیب شده‌اند و کلیت را می‌سازند. محقق در این نوشتار درصدد است به بررسی آیین نوروز و یلدا در استان مازندران بپردازد. این پژوهش به روش اتنوگرافیک و مدخلی جهت بارگزاری در مدخل اطلاعات اطلس مردم‌نگاری سرزمین می‌باشد. زیرا با توجه به سرعت روزافزون تغییر آداب و رسوم و باورها، تلاشی هر چند محدود، برای ثبت وضعیت کنونی برگزاری آداب و آیین‌های نوروز و یلدا می‌تواند باعث به روز شدن منابع و جلوگیری از فراموشی شود.

آیین نوروز و شب چله در استان همدان؛

(مطالعه موردی شهرستان اسدآباد و نهاوند)

پرویز فیضی

آیین نوروز به‌عنوان یکی از کهن‌ترین آیین‌های ملی است، یکی از جشن‌هایی است که با توجه به تحولات بسیار متنوع در طول تاریخ حفظ و جاودان مانده است. نوروز باستانی برگرفته از افکار صلح‌طلبی، دوستی، وحدت، همدلی، کینه‌زدایی و هم‌بستگی ملت ایران است و این آیین سرشار از پیام‌های مادی و معنوی است. آیین نوروز در استان همدان همانند دیگر نقاط کشور مقدماتی دارد، استقبال و پیشوازهای نوروزی از یک ماه قبل از عید نوروز آغاز می‌شود و مقدمات آماده‌سازی در این استان برای جشنی باستانی آماده می‌گردد. شکل و شیوه برگزاری این آیین در سطح استان بسیار جذاب و متنوع است. از آیین‌های متنوع گرفته تا خوراک‌های نوروزی، بازی‌ها، قصه‌ها و افسانه‌های نوروز و ضرب‌المثل‌ها نمودی از اهمیت این جشن کهن در دل تاریخ دارد. شادی و نشاطی که در ایام نوروزی حاکم است تقویت روحیه افراد را برای زندگی دوباره در آغاز سال نو رغم می‌زند. و هدیه‌هایی از قبیل عیدی و هدیه‌های افراد نامزد کرده یکی دیگر از زیبایی‌های این جشن نوروزی است. از کارکردهای نوروز ایجاد رابطه‌های انسانی، همیاری‌ها و هم‌بستگی‌های مردم در برگزاری این آیین است، نمونه‌ای از این دست می‌توان به از عزا درآوردن خانواده سوگوار، صلح و آشتی و زدودن کینه در بین مردم، کمک به مردم بی‌بضاعت و فقیر و... اشاره کرد. همانگونه که در مبحث نوروز اشاره به مقدمات برگزاری این آیین داشتیم در یلدا نیز برای برگزاری از چند روز قبل برنامه‌های پیشوازی دنبال می‌شود و بساط یک شب بیاد ماندنی فراهم می‌شود تا در این شب طولانی بتوانند بهترین استفاده را با بهترین کاربرد داشته باشند، مهمترین بخش از یلدا آماده کردن خوراکی‌های شب یلدا از هندوانه، انار، آجیل، سنجد و گردو و... است، که فلسفه خوردن هر یک از خوراکی‌ها در این شب متفاوت است. از افسانه‌گویی‌ها در این شب گرفته تا شاهنامه‌خوانی و تغال به حافظ، گرمی محفل خانواده‌ها را صدچندان می‌کند. فرستادن هدیه برای نامزدها و بازی‌های مفرت بخش از دیگر برنامه‌های این شب است. شبی که عمری دراز در دل تاریخ دارد و خودش نیز بلندترین شب سال است. همچنین اعتقادات و باورهایی در خصوص این شب و متعلقاتش وجود دارد که بسیار متنوع و حائز اهمیت است.

معانی تاریخی و اساطیری آیین یلدا

سید احمد محیط طباطبایی

یلدا یکی از کهن‌ترین آیین‌های ایرانی به شمار می‌آید که با خود حافظه تاریخی و فرهنگی یک ملت را حمل می‌کند. این آیین ما را از یکسو با روایتی از تاریخ و از سوی دیگر با روایتی از فرهنگ‌مواجه می‌سازد. در این چشم‌انداز می‌توان گفت که آیین یلدا روایت فرهنگ و تاریخ فرهنگی ایرانیان است. در این آیین می‌توان ردپای قدیمی‌ترین اسطوره‌های سرزمین ایران را سراغ جست و از اسطوره به عنوان آینه تاریخ و تمدن به جهان بینی و نگرش‌های ریشه‌دار هویتی و ملی ایرانیان رسید.

مراسم نوروز و یلدا در استان کرمان

اعظم موسوی

نوروز یکی از بزرگ‌ترین جشن‌های ایرانیان است که از دیرباز در این کشور برگزار می‌شده و آیین‌های خاص خود را داشته است. آیین‌های نوروزی از آن دسته رفتارهای فرهنگی هستند که برخی هنوز در جامعه کنونی ایران بازمانده و کم‌وبیش کارکرد و نقش کارآمد و سودمند خود را میان گروه‌های مختلف مردم حفظ کرده‌اند. آیین‌ها و جشن‌های ایرانی بخصوص آیین یلدا و نوروز از آن دسته رفتارهای فرهنگی هستند که برخی هنوز در جامعه کنونی ایران بازمانده و کم‌وبیش کارکرد و نقش کارآمد و سودمند خود را میان گروه‌های مختلف مردم حفظ کرده‌اند. یلدا جشنی است خانوادگی، که در این شب همه اقوام نزدیک در خانه بزرگ خانواده جمع می‌شوند و تا پاسی از شب در کنار هم با شادمانی به گفت‌وگو و خوردن آجیل مخصوص، میوه (هندوانه و انار) و شیرینی می‌پردازند. یکی از رسم‌های شب یلدا، در برخی نقاط ایران، گرفتن فال کوزه و فال حافظ است. فال حافظ در سده‌های اخیر به رسم‌های شب چله افزوده شده است و در میان مردم کرمان هم رایج است. نوروز هم که در آغاز فصل بهار جشن گرفته می‌شود، پیام‌آور نو شدن سال، فرارسیدن گرما، مرگ زمستان، باز زایی طبیعت و خروج انسان از عالم خمودگی و پیوستن به طبیعت است. دگرگونی طبیعت در گردش سال و نقش آن در زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم واکنش‌های نمادینی را در فرهنگ رفتاری مردم پدید آورده که در مجموعه‌ای از آیین‌ها و آداب‌ورسوم از جمله نوروز یا در جشن مهرگان منعکس شده‌اند. بسیاری از رفتارهای آیینی و نمادین مربوط به سال نو با اسطوره‌های موجود در میان مردم سرزمین ایران ارتباط دارند. هدف از این تحقیق، مروری به آیین‌های یلدا و نوروز و پیشواز نوروز، از گذشته دور تا امروز و عوامل پایداری آن در گذر زمان و نقش آن در حفظ هویت فرهنگی و ملی ایرانیان در جهان است. بنابراین تحقیق و پژوهش در این موارد ارزشمند، برای حفظ میراث ناملموس و ارزش‌های قومی و فرهنگی ضروری می‌نماید. روش مطالعه این تحقیق مبتنی بر مشاهده مستقیم، با تکنیک مصاحبه و عکس می‌باشد و در این راستا از اسناد و کتاب‌های مربوط به موضوع نیز استفاده شده است.

یلدا، جشن کهن ایرانیان

محمد میرشکرایبی

در تاریخ هیچ ملت و فرهنگی به اندازه فرهنگ ایرانی جشن و شادی وجود ندارد، ۱۲ جشن ماهیانه به مناسبت تقارن روز و ماه، شش جشن آفرینشی به مناسبت مراحل شش گانه آفرینش، چهار جشن فصلی به مناسبت سرآغاز هر فصل و جشن نوروز و دیگر جشن ها همواره در فرهنگ شادی ایرانیان مورد توجه هستند. وی ریشه همه جشن ها را برپایه اعتقاد و باورهای مردم دانست و افزود: اساساً واژه جشن از نیایش گرفته می شود. یلدا جشن بلندترین شب سال نیست، یلدا جشن تولد مهر است. بحث تاریخی و مردم شناسی یلدا از همدیگر قابل تفکیک نیست. تاریخ بدون مردم معنی ندارد و مردم شناسی علمی است که به مطالعه فرهنگ می پردازد و فرهنگ چیزی جدای از تاریخ یک جامعه نیست. فلات ایران به دلیل شرایط آب و هوایی جشن های فصلی چهارگانه دارد. ما ابتدای بهار، جشن نوروز را داریم. همینطور ابتدای تابستان، جشن تیرگان، ابتدای پاییز، جشن مهرگان و ابتدای زمستان جشن یلدا. جشن های مربوط به آریایی ها، جشن های دو فصلی و جشن های بهاره و زمستانی است.

آیین‌ها و مراسم طولانی‌ترین شب سال در ایران و جهان

مریم نعمت طاوسی

درازای شب و روز به واسطه حرکت انتقالی به دور خورشید متغیر است، در دو نقطه از سال درازای روز و شب با هم برابر است که به آنها اعتدال بهاری (برابر با بیست و یکم مارچ / اول فروردین) و اعتدال پاییزی (برابر / اول مهر) می‌گویند و در یک نقطه طولانی‌ترین روز و کوتاه‌ترین شب رخ می‌دهد که به آن انقلاب تابستانی گفته می‌شود (برابر / ۳۰ خرداد به اول تیر) و سرانجام در نقطه دیگری بلندترین شب و کوتاه‌ترین روز (۲۱ یا ۲۲ دسامبر / اول دی). در گاه شماری‌های تمدن‌های کهن سراسر جهان آیین‌ها و مراسمی در روز یا شب این موقعیت‌های زمانی برپا می‌شدند که برخی از آنها تا به امروز ادامه داشته‌اند و یا حتی احیا شده‌اند. رد پای آیین‌ها، جشن‌ها و مراسم انقلاب زمستانی را که موضوع این نوشتار است، می‌توان در میان اقوام بسیاری دید، در میان بومیان آمریکائیان شمالی و سفیدپوستان مهاجر تا امریکای مرکزی و جنوبی، در شمال قاره سبز (اروپا) و به ویژه در قاره کهن (آسیا). اصلی‌ترین عناصر مشترک این جشن‌ها پاسداشت نور/خورشید و پاکسازی است، گرچه به جز چند کشور نمی‌توان فراگیری جغرافیایی و پیوستگی تاریخی برپایی این جشن را دنبال کرد. یکی از کشورهایی که جشن انقلاب زمستانی بنا به سنت گاه‌شماری کهن آن قرن‌ها و یا به قولی هزارها سال است که در بیشتر مناطق آن برگزار می‌شود ایران و حوزه فرهنگی آن است. آیین و مراسم شب چله/ یلدا نه تنها از رنگ و بوی آن کاسته نشده است، بلکه هر سال بر اهمیت آن نیز افزوده می‌شود. بنا بر گاه‌شماری سنتی ایران در سال سه چله داریم. چله تابستان که از اول تیر آغاز شود و تا پنج مرداد ادامه می‌یابد که به این چله قلب الاسد می‌گویند و سی و پنج روز است. چله دوم چله بزرگ زمستان است که از اول دی تا یازدهم بهمن طول می‌کشد و دقیقاً چهل روز است. چله کوچک از دهم بهمن تا انتهای بهمن طول می‌کشد، یعنی بیست روز و بیست شب و دو روز هم پوشانی با چله بزرگ. از آنجایی که شروع چله بزرگ زمستان هم زمان با آغاز انقلاب زمستانی است، شب چله یا شب چله در آن شب برگزار می‌شود. گزاره نیست که اگر گفته شود گونه‌گونی و فراوانی آیین‌ها و مراسمی که در این شب در جای جای ایران برگزار می‌شود، در مقایسه با آن چه که در همه کشورهای جهان برگزار می‌شود برابری می‌کند. این آیین‌ها و مراسم عبارتند از گستردن سفره و چیدن خوراکی‌ها و گیاهان نمادین بر سفره؛ خوردن خوراکی که بدان خاصیتی جادویی نسبت می‌دهد که بیشتر با سلامتی و شادکامی آدمیان سر و کار دارد، انجام بازی‌های متنوع، تفال (با دیوان حافظ و گاه به شیوه‌های سنتی دیگر مانند فال

سوزن در همدان)، قصه‌گویی و قصه‌خوانی از طیف گسترده آثار ادبی، قصه‌های مردمانه و حتی آثار مذهبی، تبادل هدیه معمولاً میان داماد و عروس و... این شواهد نشان‌گر آن است که آیین و مراسمی که در این شب در حوزه فرهنگی ایران برگزار می‌شود، میراث کهنی است که در طی زمان بر جلوه‌های آن افزوده شده است و اهمیتی بسیار شگرف در ذهن جمعی ایرانیان دارد.

نقش مردم در پاسداشت میراث فرهنگی ناملموس با نگاه به شب یلدا/چله

مریم نعمت طاوسی

میراث فرهنگی نتیجه مجموعه فرآیندهای گزینشی است که معمولاً به وسیله نظم رسمی مورد پشتیبانی قرار می‌گیرد؛ اما فرآیند شکل‌گیری و دگردیسی آن همانند تاریخ نیست. زمان آن فرا رسیده است باور کنیم، پاسداشت میراث فرهنگی تنها وابسته به مداخله نیروهای بالادست جامعه مانند حکومت، متخصصان میراث فرهنگی - بستگی ندارد، بلکه مردم و پیوستگی علاقمندی آنان نقش مهمی در فرآیند پاسداشت میراث فرهنگی به ویژه ناملموس ایفا می‌کند. برخی اندیشمندان بر این باورند، از آنجایی که فرهنگ ناملموس در اصل برای آن طراحی شده که تغییر کند و یا از یاد برود، تلاش برای پاسداشت یا ترمیم آن بی‌معنی است. در نگاه اول این اظهار نظر درست به نظر می‌آید، اما همواره آدمیان تلاش می‌کنند به واسطه ثبت (مانند آموزش سینه به سینه یا رسمی، ثبت نوشتاری یا در قالب اثر هنری یا کتاب)، و انتقال فرهنگ ناملموس به نسل‌های جوان‌تر آن را ترمیم کنند، گسترش دهند و پاسداری کنند. میراث فرهنگی ناملموس به حوزه "گفتمان میراث جایگزین" یا "رویکرد یادبودی" تعلق دارد که نسبت به اهمیت پاسداشت حافظه همگانی و انتقال شفاهی آن در راستای تجربه و فهم گذشته کاملاً آگاه است. چرا که بر مبنای چنین رویکردی گذشته سرزمینی دور دست نیست، گذشته در مردم زندگی می‌کند، در ذهن و بدن‌شان. از این رو این گفتمان، در پاسخ به این پرسش که چه چیز میراث و ارزش میراث را به وجود می‌سازد، دگردیسی را بر اصالت و نوشدگی را بر حفاظت ارجح می‌داند. شاید در زمانی که میراث ناملموس به مانعی بر می‌خورد دچار دگردیسی شود یا در فعالیت‌های دیگر ادغام شود، اما حذف نمی‌شود. بنابراین تا زمانی که علاقمندی همگانی زنده است عنصر میراث فرهنگی ناملموس هم به زندگی خود ادامه می‌دهد. مصداق روشن این دیدگاه را در خصوص شب چله/ یلدا می‌توان دید که پژوهشگران کهنگی‌ای هزاران ساله برای آن بر شمرده‌اند. از میان اندک آثار مکتوب بازمانده می‌توان به روشنی دید که حتی شاید باورهای نخستین درباره این شب نیز دستخوش دگردیسی شده‌اند. اگر در زمان گذشته بستگان و دوستان گردهم می‌ماندند تا خورشید را در نبرد با اهریمن یاری کنند و به واقع از ترس نیروی تاریکی آن شب را تا صبح بیدار می‌ماندند، حال این مفهوم دریافتی نمادین در میان مردم دارد، پیروزی نور بر تاریکی. همچنین با افزودن بر گیرایی و جذابیت این شب برای نسل‌های جوانتر، به ویژه در شهرهای بزرگ و با تکیه بر عناصر موجود

در قصه‌هایی که در چنین شبی گفته می‌شد، دست به خلاقیت‌هایی زدند. کسی را در قالب ننه‌سرما لباس می‌پوشانند و در مهمانی‌های کودکان (مهد کودک‌ها) و گاه جمع‌های خانوادگی کنار سفره شب چله که غالباً روی میز و نه روی کرسی انداخته می‌شود می‌نشانند تا برای بچه‌ها قصه بگویند. بدین ترتیب زمانی که ارزش‌های نهفته در یک میراث فرهنگی توسط مردم به رسمیت شناخته شود، به بخش جدا نشدنی از حافظه گروهی مردم تبدیل می‌شود و آنان علاقمندی خود را به آن میراث از دست نمی‌دهند و برای پاسداشت آن نهایت تلاش خود را به کار می‌بندند.

مراسم نوروز و یلدا در استان فارس

نازنین نوری نژاد

نوروز از مهمترین اعیاد ملی ایرانیان محسوب می‌شود که با نو شدن طبیعت همراه است. ایرانیان از دوره‌های باستان تا امروز تازه شدن طبیعت و آغاز سال جدید را، مبدائی برای ایجاد تحول فردی و تلاش برای تحول جمعی قرار داده‌اند مردم فارس در ایام نوروز سنت‌ها و رسوم دیرینه‌ای دارند که همچنان در میان آنها جاریست. در استان فارس به خصوص شهر شیراز از حدود یکماه یا بیشتر، به پیشواز سال نو می‌روند. مردان با تهیه شیرینی و تنقلات و زنان با دوختن و تهیه لباس نو برای خود و فرزندان و همچنین خانه تکانی به استقبال سال نو می‌روند. یلدا نیز همانند نوروز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ایرانیان شب آغاز فصل زمستان را که طولانی‌ترین شب سال است، جشن گرفته و با واکنش‌هایی گوناگون و رفتارهایی آیینی و نمادین آن را گرمی داشته و جشن برپا می‌کنند. شیرازی‌ها در این شب تا دیر وقت می‌نشینند و به شوخی و گفتگو و خاطره‌گویی و مشاعره و شب زنده داری می‌پردازند. تفال از دیوان حافظ در میان خانواده‌ها، بخصوص در این شب مورد توجه است. این گزارش پژوهشی، مراسم یلدا و نوروز را در استان فارس به ویژه شهر شیراز و روستاهای کفتک، داریان، دارلین، دراک و شهرستان آباده و روستاهای ایزدخواست، بهمن، شورجستان، سورمق و شهرستان کازرون، جهرم، مرودشت، داراب، استهبان، سپیدان و اقلید و بسیاری از روستاهای تابع آن، مورد بررسی قرار می‌دهد.

روایت‌شناسی آیین شال‌اندازی در شب یلدا (با تأکید بر جلوه‌های طنزآمیز آن)

الهه شایسته‌رخ

آیین شال‌اندازی، نوعی فیض‌طلبی شادمانه است که اغلب کودکان و نوجوانان و گاه پسران جوانی که دختری را نامزد کرده یا خواستار آن بودند، در اجرای آن ایفای نقش می‌کنند. بدین ترتیب به گونه‌ای که شناسایی نشوند به در منازل رفته و با خواندن ابیاتی طلب فیض و توشه می‌کنند. آنچه در این نوشتار بر آن تأکید شده است جلوه‌های طنزآمیز آن است، از نوع پوشش برای ناشناس ماندن تا ادبیات مورد استفاده شال‌اندازان با در خدمت گرفتن جملات موزون که به فراخور نوع عملکرد صاحبخانه می‌تواند دعا و جملات خوشایند یا حتی نفرین و ابراز انزجار باشد. علاوه بر آن گاه صاحبخانه نیز با کنشی طنزآمیز به درخواست شال‌اندازان واکنش نشان می‌دهد، گرچه امروزه اجرای این آیین به دلایل مختلف از جمله تغییر در معماری خانه‌ها، برخلاف روزگار پیشین چندان رونق ندارد اما ارائه آن و پرداختن به جلوه‌های طنزآمیز بدون فایده نخواهد بود خصوصاً که قابل بهره‌مندی در ساخت نمایش‌های رادیویی و تلویزیونی نیز می‌باشد.

رویکردی کارکردگرایانه به خوراک‌شناسی شب یلدا در گیلان

مریم سادات فیاضی

استادیار زبان‌شناسی دانشگاه گیلان

(مأمور مرکز اسناد فرهنگی آسیا، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

شباهت‌ها و افتراق‌های فرهنگی برونداد هم‌ساختی زبان و فرهنگ هستند؛ آنجا که واژه‌های زبان با کنش‌های اجتماعی در هم‌می‌آمیزند و نظامی اجتماعی بر ساخته می‌شود. آئین شب یلدا در مقام یکی از برجسته‌ترین وجوه تمدن ایرانی کارکردی اجتماعی فرهنگی دارد که خاستگاه پدیدآیی آن میان تمامی اقوام ایرانی همسان و برگزاری آن توأمان از منظر ملی وحدت‌آفرین و از دیدگاه قومی ممیز است؛ به این اعتبار که هر قومی می‌کوشد از رهگذر عادات غذایی خود به تفاوت‌های فرهنگی و زبانی آن جامعه با سایر جوامع ایرانی دامن زند.

مقاله‌ی پیش‌رو، درآمدی است بر انسان‌شناسی زبان‌شناختی آداب غذایی گیلانیان در شب یلدا و بر آن است تا به این دو پرسش پاسخ دهد که «نظم اجتماعی موجود بر عادات غذایی مردم گیلان در این شب چگونه بر ساخته می‌شود» و «چگونه عادات غذایی مردم گیلان آنها را به یک واحد کارآمد تبدیل می‌کند». پیکره‌ی داده‌های پژوهش دربردارنده‌ی شب‌چهره‌هایی چون «آوکونوس»، «جودی» و «کویی کاکا» و رسوم «چله‌بری» و «فال پوست هندوانه» است که از رهگذر مشاهده‌ی مشارکتی مستقیم گردآوری شده و با استناد به بنیان نظریه‌ی کارکردگرایی مورد تحلیل قرار گرفته است.

تبیین و ارائه‌ی الگوی آئینی شب یلدای بر اساس آداب غذایی هدف اصلی پژوهش است که در راستای آن مهم‌ترین ابعاد و تأثیرات عادات غذایی بر نظام آئینی یلدا از منظر کارکردها مورد بررسی قرار می‌گیرد و بر دو محور اصلی استوار است: نخست، تبیین ارزش‌های فرهنگی؛ دوم، هویت‌بخشی قومی به آئین یلدا. روش پژوهش کیفی است.

واژگان کلیدی: یلدا، کارکردگرایی، شب‌چهره، گیلان

یلدا و کالبد‌های فضایی رصد خورشید

زهره عطایی آشتیانی

استادیار مرکز اسناد فرهنگی آسیا، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

انقلاب تابستانی و انقلاب زمستانی از مهم‌ترین عوامل تحول در زندگی جوامع پیشین در ایران بوده است. آنچه امروز به‌عنوان آیین یلدا برگزار می‌شود در واقع بازتاب اندیشه و باورهای مردمانی است که تولد خورشید را در حکم رویدادی حیاتی می‌نگریستند.

این واقعه در تمامی ساختارهای اجتماعی و فردی اعم از مناسک، روابط، رفتارها جریان داشته است. از جمله می‌توان از کالبد‌های چون چارتاقی برای سنجش حرکت خورشید و استفاده‌های نجومی برای پیوند زندگی روزمره با عناصر معنایی آفرینش (نور) و بهره‌مندی از نور طبیعی، تنظیم سلسله مراتب فضاها، بارز و بسته، نام برد.

در مورد چارتاقی فرضیه‌های گوناگونی وجود دارد، از محل حفظ آتشدان و جایگاه مراسم عبادی تا تعمیم دادن عملکرد به عنوان میل راهنما برای هدایت مسافر و کارکردهای تقویمی. از یک سو می‌توان تمامی عملکردها را برای چنین کالبدی در نظر گرفت و از طرفی برخی نکته‌های رمزآلود در ساختار معماری چارتاقی‌هایی که اکثراً از دوره ساسانی به جای مانده، ذهن را اهمیت برخی الویت‌های جوامع تاریخی، به خود مشغول می‌کند.

یکی از آن نکات تناسب بین پهنای پایه‌ها بر طول هر ضلع چارتاقی است، نسبتی ثابت بین یک به سه و دو دهم تا سه و نه دهم است که موجب می‌شود تا بین کنج پایه و خط دیده‌هایی که در آن زاویه تشکیل می‌شود، فاصله‌ای در حدود $5/23$ درجه قوس است که با زاویه میل خورشید برابر است و بنابراین امکان رصد خورشید از زوایای دید یاد شده در دوره اعتدال و انقلاب تابستانی و زمستانی بوجود خواهد آمد.

رویکرد مقاله به نحوه استفاده از چارتاقی و اهمیت آن در شناخت دوره‌های اقلیمی و موقعیت‌های خورشید و انطباق با زندگی روزمره می‌پردازد.

جدول برنامه‌ها

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز اول، نشست اول

زمان: ۲۶ آذرماه ۹۸

مکان: موزه ملی ایران، تالار جنبی موزه ایران باستان

ردیف	سخنران	موضوع سخنرانی	زمان
۱	قرآن و سرود ملی		۱۳:۳۰-۱۳:۴۰
۲	دکتر علیرضا حسن زاده	خیر مقدم و ارائه گزارش عملکرد	۱۳:۴۰-۱۳:۵۰
۳	آقای سلیمی مؤید گزارش و رونمایی از کتاب و مجلات	طب جنوب (ویژه نامه پزشکی مردمی)، پارپیرار (ویژه نامه نوروز)، ره آورد گیل (ویژه نامه میراث فرهنگی)، آیین نوروز (شماره سوم)	۱۳:۵۰-۱۴:۱۰
۴	دکتر فرید قاسملو	معرفی ویژه نامه پزشکی مردمی (طب جنوب)	۱۴:۱۰-۱۴:۲۵
۵	آقای فرهود جلالی	معرفی ویژه نامه نوروزی پارپیرار نامه	۱۴:۲۵-۱۴:۴۰
۶	آقای هوشنگ عباسی	معرفی ویژه نامه میراث فرهنگی ره آورد گیل	۱۴:۴۰-۱۴:۵۵
۷	دکتر مریم نعمت طاوسی	آیین‌های طولانی ترین شب سال در جهان و ایران	۱۴:۵۵-۱۵:۱۰
۸	خانم معصومه رخشا	گزارش و عملکرد اطلس: فاز اول و دوم (نوروز، یلدا و شرف ایران)	۱۵:۱۰-۱۵:۲۵
۹	آقای عبدالرضا تشخوریان	گزارش و عملکرد اطلس (نوروز، یلدا و شرف ایران)	۱۵:۲۵-۱۵:۴۰
۱۰	آقای مهندس آرش آذر میر	گزارش و عملکرد اطلس (نوروز، یلدا و شرف ایران)	۱۵:۴۰-۱۵:۵۵

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز دوم، نشست دوم

زمان: ۳۰ آذرماه ۹۸

مکان: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

ردیف	سخنران	عنوان سخنرانی	زمان
۱	تلاوت قرآن و پخش سرود ملی		۱۰:۰۰ الی ۱۰:۱۰
۲	دکتر علیرضا حسن زاده	خیر مقدم	۱۰:۱۰ الی ۱۰:۲۰
۳	دکتر علیرضا قلی نژاد پیربازاری	میراث یلدا	۱۰:۲۰ الی ۱۰:۳۵
۴	استاد محمد میرشکرایی	سخنرانی	۱۰:۳۵ الی ۱۰:۵۰
۵	دکتر داریوش ذوالفقاری	تفال به دیوان فال حافظ	۱۰:۵۰ الی ۱۱:۰۵
۶	خانم لیلا کفاش زاده	اهمیت ادبیات کودک در انتقال میراث فرهنگی	۱۱:۰۵ الی ۱۱:۲۰
۷	دکتر داریوش ذوالفقاری	حافظ و شادی	۱۱:۲۰ الی ۱۱:۳۵
۸	شاهنامه خوانی		۱۱:۳۵ الی ۱۱:۵۰

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز دوم، نشست سوم

مکان: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، سالن پارسه

دبیر نشست: جناب آقای بهروز وجدانی

ردیف	سخنران	عنوان سخنرانی	زمان
۱	دکتر فرید قاسملو	یلدا و دانش نجوم	۱۳:۳۰ الی ۱۳:۴۵
۲	آقای دکتر سجودی	یلدا به مثابه میراث ناملموس	۱۳:۴۵ الی ۱۴:۰۰
۳	دکتر آزاده حیدرپور	دو روایت درباره فلسفه وجودی یلدا	۱۴:۰۰ الی ۱۴:۱۵
۴	دکتر مریم نعمت طاوسی	نقش مردم در پاسداشت میراث فرهنگی ناملموس با نگاه به شب یلدا	۱۴:۱۵ الی ۱۴:۳۰

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز دوم، نشست چهارم

مکان: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، سالن جلسات

دبیر نشست: دکتر مریم نعمت طاوسی

ردیف	سخنران	عنوان سخنرانی	زمان
۱	دکتر اتوسا مومنی	مروری بر یلداي ایرانی و آیین‌های زمستانی ملل	۱۵:۰۰ الی ۱۵:۱۵
۲	جناب آقای شبان میرشکرانی	یلدا؛ تنوع فرهنگی و همبستگی ملی	۱۵:۱۵ الی ۱۵:۳۰
۳	جناب آقای هوشنگ عباسی	یلدا در گیلان	۱۵:۳۰ الی ۱۵:۴۵
۴	جناب آقای دکتر موسوی	یلدا و آیین‌های آن در حوزه فرهنگی گیلان	۱۵:۴۵ الی ۱۶:۰۰
۵	سرکار خانم الهه شایسته‌رخ	آیین شال‌اندازی در شب یلدا؛ با تاکید بر ادبیات طنزآمیز کودکان	۱۶:۰۰ الی ۱۶:۱۵

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز سوم، نشست پنجم

زمان: ۱ دی ماه ۹۸

مکان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیر نشست: دکتر محمد نجاری

ردیف	سخنران	عنوان سخنرانی	زمان
۱	سرود ملی و قرائت قرآن		۱۰:۰۰ الی ۱۰:۱۰
۲	خیر مقدم دکتر حمید تنکابنی		۱۰:۱۰ الی ۱۰:۲۰
۳	گزارش دبیر علمی همایش: دکتر محمد نجاری		۱۰:۲۰ الی ۱۰:۲۵
۴	مهندس سید محمد بهشتی	یلدا و حوزه تمدن جهان ایرانی	۱۰:۲۵ الی ۱۰:۴۰
۵	استاد سید احمد محیط طباطبایی	یلدا؛ آئینه شادمانی	۱۰:۴۰ الی ۱۰:۵۵
۶	دکتر ناصر تکمیل همایون	یلدا در گستره فرهنگ ایرانی	۱۰:۵۵ الی ۱۱:۱۰
۷	دکتر فرزانه گشتاسب	تفال؛ آیینی ایرانی در شب یلدا	۱۱:۱۰ الی ۱۱:۲۵
۸	دکتر زهرا حیاتی	یلدا در آئینه شعر فارسی	۱۱:۲۵ الی ۱۱:۴۵

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز سوم، نشست ششم

زمان: یکم دی ماه

مکان: خانه اندیشمندان علوم انسانی

دبیر نشست: دکتر ژیلامشیری

ردیف	سخنران	عنوان سخنرانی	زمان
۱	استاد سید احمد محیط طباطبایی	معانی تاریخی و اساطیری آیین یلدا	۱۷:۲۰-۱۷
۲	دکتر اردشیر صالح‌پور	یلدا و اساطیر ایرانی	۱۷:۴۰-۱۷:۲۰
۳	دکتر علیرضا حسن زاده	یلدا؛ زیبایی شناسی امید در فرهنگ ایرانی	۱۸-۱۷:۴۰
۴	آقای افشین نادری	افسانه‌های یلدا	۱۸:۲۰-۱۸
۵	دکتر ژیلامشیری	یلدا در اصفهان	۱۸:۴۰-۱۸:۲۰

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز چهارم، نشست هفتم

ارائه گزارش‌های پژوهش‌های انجام شده در زمینه یلدا و نوروز

زمان: ۲ دی ماه ۱۳۹۸

مکان: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، سالن کنفرانس (خلیج فارس)،

دبیر نشست: سرکار خانم هما حاج علیمحمدی

ردیف	سخنران	موضوع	زمان
۱	خانم مریم پهلوان شریف	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در میان زرتشتیان ایران	۱۰:۱۵-۱۰
۲	خانم مریم عباسی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان مازندران	۱۰:۳۰-۱۰:۱۵
۳	خانم گیتی دشتکی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان قزوین	۱۰:۴۵-۱۰:۳۰
۴	خانم مینو سلیمی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان کرمانشاه و ایلام	۱۱-۱۰:۴۵
۵	خانم اعظم موسوی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان کرمان	۱۱:۱۵-۱۱

همایش ملی

آیین یلدا؛ آئینه فرهنگ و تمدن کهن ایران

روز چهارم، نشست هشتم

زمان: ۲ دی ماه ۱۳۹۸

مکان: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، سالن پارسه

دبیر نشست: سرکار خانم خدیجه امامی

ردیف	سخنران	موضوع	زمان
۱	خانم هما حاج‌علیمحمدی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان آذربایجان شرقی	۱۱:۳۰-۱۱:۱۵
۲	آقای محمد مکاری	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان خراسان رضوی	۱۱:۴۵-۱۱:۳۰
۳	آقای پرویز فیضی	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان همدان	۱۲-۱۱:۴۵
۴	خانم نازنین نوری‌نژاد	گزارش پژوهش موظفی نوروز و یلدا در استان فارس	۱۲:۱۵-۱۲

Abstracts

National Congress

The Ritual of Yalda; A Mirror of Iranian Ancient Culture and Civilization

17-23 December 2019

Edited by: Dr.Mohammad Najjari

